

Mở rộng dân chủ nội bộ khắc phục quan liêu

LTS: Đồng chí Lê Đức Bình tên khai sinh là Lê Xuân Tương (15-4-1930 - 28-9-2005). Quê tại xã Ninh Mỹ, Hoa Lư, Ninh Bình. Đồng chí sớm tham gia cách mạng và giữ nhiều trọng trách: Ủy viên Trung ương Đảng khóa V, VI, VII, Phó trưởng ban Thứ nhất Ban Tổ chức Trung ương, Bí thư Tỉnh ủy Hải Hưng, Trưởng Ban Nội chính Trung ương, Trợ lý Tổng Bí thư Đỗ Mười, thành viên Hội đồng Lý luận Trung ương, đại biểu Quốc hội khóa 9. Do những đóng góp của đồng chí vào sự nghiệp cách mạng, đồng chí đã được Đảng và Nhà nước tặng thưởng: Huân chương Kháng chiến hạng Nhì, Huân chương Kháng chiến chống Mỹ, cứu nước hạng Nhất, Huân chương Độc lập hạng Nhất; Huy hiệu 50 năm tuổi đảng. Phụ trách Tạp chí Xây dựng Đảng từ 1982 đến 1986, đồng chí không chỉ là người lãnh đạo mà còn là cây viết chất lượng, trực tiếp viết nhiều bài cho Tạp chí, ngay cả trong những ngày cuối cùng trên giường bệnh. Tạp chí xin trân trọng giới thiệu bài viết mà đồng chí từng tâm huyết trao đổi với Ban Biên tập lúc sinh thời.

Nếu nói dân chủ XHCN là động lực của cách mạng, của sự nghiệp đổi mới, thì cũng có thể nói dân chủ nội bộ là động lực để xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh, khai thác và phát huy trí tuệ, năng lực sáng tạo và tính tích cực cách mạng của toàn Đảng. Dân chủ trong Đảng phải là tấm gương mẫu mực cho dân chủ hoá xã hội. Mở rộng dân chủ nội bộ là phương thuốc chủ yếu để đẩy lùi chủ nghĩa quan liêu - nguy cơ chính của đảng cầm quyền. Đương nhiên chúng ta tuân thủ nguyên tắc tập trung dân chủ, không dân chủ vô chính phủ.

Mở rộng dân chủ nội bộ, khắc phục chủ nghĩa quan liêu trên mọi lĩnh vực, mà quan trọng nhất là trong xây dựng đường lối, chính sách và trong công tác cán bộ - hai khâu quyết định năng lực lãnh đạo và sức chiến đấu của Đảng. Lâu nay cán bộ cấp trên đi xuống địa phương, cơ sở nhiều, thậm chí khá dồn dập, nhưng giá trị nghiên cứu, kiểm tra ít. Nhiều cuộc đi để thăm hỏi, động viên, khai mạc các cuộc họp, dự các lễ khai trương, động thổ, lễ kỷ niệm, trao tặng huân chương, danh hiệu cao quý. Đương nhiên những việc ấy cũng cần nhưng quá nhiều, lãng phí không ít thời giờ, tiền bạc, công sức. Chúng ta đều biết có những địa phương, cơ sở được cấp trên về thăm, biểu dương khen ngợi nhưng ngay sau đó bỗng trở thành “điểm nóng”. Sự kiện Thái Bình những năm trước và Tây Nguyên gần đây chưa hết tính thời sự. Lại có người vừa được tôn vinh Anh hùng Lao động, được tặng những danh hiệu cao quý, nhưng chỉ mấy ngày sau đã bị kỷ luật, thậm chí phải xem xét trách nhiệm hình sự. Đó đều là những bài học về lãnh đạo quan liêu, chủ quan, không sâu sát, thiếu dân chủ. Nên chăng, cần quy định cụ thể về chế độ hội họp, chế độ cán bộ lãnh đạo đi kiểm tra, nghiên cứu thực tế, đi về phải có báo cáo nhận xét và đề xuất kiến nghị chính sách, giải pháp...

Cần tạo điều kiện cho cán bộ, đảng viên được tiếp nhận đầy đủ thông tin, được biết, được thảo luận bàn bạc đóng góp ý kiến vào những vấn đề thuộc đường lối, chính sách của Đảng - đó là quyền đảng viên đã ghi trong Điều lệ, nhưng thực hiện chưa tốt. Tôn trọng quyền tự do tư tưởng của cán bộ, đảng viên, tôn trọng những ý kiến khác nhau miễn là khi hành động phải thống nhất theo nghị quyết. Khuyến khích dám nghĩ, dám nói, dám làm, không được thành kiến chụp mũ những người thẳng thắn có ý kiến khác với lãnh đạo, không được quy kết vấn đề

tư tưởng thành chính trị. Tôn trọng quyền bảo lưu ý kiến và qua thực tiễn, sau một thời gian thích hợp, nếu cán bộ đó có yêu cầu, lãnh đạo cần xem xét, kết luận. Dân chủ hoá công tác cán bộ có ý nghĩa đặc biệt quan trọng làm cho công tác này lành mạnh, tìm ra và trọng dụng nhân tài, loại bỏ bọn cơ hội và những tiêu cực trong công tác cán bộ. Vấn đề rất rộng, ở đây chỉ xin trao đổi ý kiến về đổi mới bầu cử các chức vụ lãnh đạo theo hướng dân chủ hơn nữa, từ đại hội đảng bộ các cấp cho tới đại hội Đảng toàn quốc. Đương nhiên, việc bầu cử cần có sự lãnh đạo quán triệt mục đích, ý nghĩa, tiêu chuẩn cấp ủy viên, nhất là tiêu chuẩn cán bộ lãnh đạo chủ chốt, nêu cao ý thức trách nhiệm, vì lợi ích chung, công tâm, khách quan, không bị chi phối bởi lợi ích cá nhân, cục bộ, địa phương. Lãnh đạo nhằm phát huy đầy đủ quyền làm chủ của đảng viên và các đại biểu dự đại hội. Đó là điều then chốt quyết định thành công của bầu cử kiện toàn các cơ quan lãnh đạo, các chức vụ lãnh đạo của Đảng.

Dân chủ được quán triệt suốt quá trình từ chuẩn bị đến tiến hành bầu cử, từ tìm hiểu, nhận xét, giới thiệu, đến đề cử, ứng cử, bỏ phiếu bầu và thậm chí cả sau bầu cử.

Trước hết là dân chủ trong việc tìm hiểu, giới thiệu nhân sự. Cấp ủy cũ và tiểu ban nhân sự có trách nhiệm chuẩn bị nhân sự để giới thiệu với đại hội, việc làm này cần tiến hành theo một quy trình thật dân chủ. Dù được chuẩn bị chu đáo, danh sách giới thiệu của tiểu ban nhân sự thường chưa hoàn toàn đầy đủ và chính xác. Nhiều nơi đã lập quy hoạch cán bộ lãnh đạo, quản lý nhưng quy hoạch không nhất thành bất biến, mà khi chuẩn bị đại hội vẫn nên rà soát lại và có thể phải điều chỉnh. Vì vậy, ngoài danh sách giới thiệu của Tiểu ban nhân sự, nên khuyến khích nhân dân, đảng viên và cấp dưới tiến cử nhân tài cho Đảng và Nhà nước như Chủ tịch Hồ Chí Minh từng kêu gọi trước đây. Cũng nên khuyến khích cán bộ nào tự xét có đủ tiêu chuẩn quy định mạnh dạn ra ứng cử để gánh vác công việc chung của Đảng, của đất nước. Điều lệ Đảng ghi nhận đảng viên có quyền ứng cử, nhưng lâu nay ít người tự ứng cử mà chỉ thụ động tùy ở cấp ủy có giới thiệu mình hay không. Người ra ứng cử có khi bị coi là cá nhân chủ nghĩa, hám danh lợi, địa vị, nên họ rất ngại. Cần xoá bỏ định kiến đó. Đồng thời, người ứng cử phải có chương trình hành động để đảng bộ, nhân dân kiểm tra giữa nói và làm.

Làm rõ và công khai lý lịch, thành tích công tác, ưu điểm, khuyết điểm của người ứng cử, người được đề cử. Các đại biểu đại hội phải được cung cấp lý lịch của những đồng chí này, với nhận xét của cấp ủy và tiểu ban nhân sự. Không nên chỉ cung cấp bản tự nhận xét và nhận xét của chi bộ nơi công tác như cách làm lâu nay; cấp ủy và tiểu ban nhân sự đã giới thiệu thì cần nêu rõ nhận xét, đánh giá của mình và chịu trách nhiệm về nhận xét đó. Lý lịch và bản nhận xét về những đồng chí ứng cử, được đề cử nên gửi sớm cho các đại biểu trước khi vào đại hội để đại biểu có thời gian tìm hiểu, cân nhắc.

Các đại biểu có quyền tìm hiểu, trao đổi ý kiến trong đoàn đại biểu và giữa các đại biểu với nhau. Đại biểu có quyền nêu thắc mắc, chất vấn về thành tích công tác cũng như về tài sản chưa rõ nguồn gốc như có nhiều biệt thự sang trọng, nhiều đất lập trang trại, nhà nghỉ cuối tuần, cơ sở kinh doanh, kể cả đứng tên vợ, tên con v.v... Nếu là vấn đề được nhiều đại biểu quan tâm thì tiểu ban nhân sự cần làm rõ và trả lời công khai.

Trừ trường hợp đặc biệt, danh sách bầu nên có số dư, kể cả khi bầu chức vụ chủ chốt. Lâu nay khi bầu ban chấp hành thì có số dư, còn khi ban chấp hành bầu chức vụ lãnh đạo chủ chốt thường bầu tròn, không có số dư. Có ý kiến cho rằng nên bầu tròn để tỏ rõ sự nhất trí trong Đảng, biểu thị sự tín nhiệm cao đối với người trúng cử chức vụ lãnh đạo chủ chốt. Ý kiến đó không hẳn là hoàn toàn đúng. Trường hợp trong Đảng hoặc đảng bộ có người lãnh đạo tài năng, trí tuệ và đạo đức nổi trội, có uy tín rất cao không ai sánh được thì có thể bầu tròn. Như ở thời kỳ lịch sử trước đây, Đảng ta, Nhà nước ta có lãnh tụ được toàn Đảng, toàn dân suy tôn, lúc đó bầu tròn là rất đúng. Trong trường hợp ấy mà máy móc ép phải có người ra tranh cử thì chỉ là hình thức. Trong tình hình thực tế hiện nay, danh sách bầu, kể cả bầu người lãnh đạo chủ chốt nói chung nên có số dư, mà không nên bầu tròn. Đội ngũ cán bộ đã trưởng thành, trình độ tương đối đồng đều, chênh lệch hơn kém nhau không bao nhiêu, số cán bộ đủ tiêu chuẩn về trí tuệ, năng lực, đạo đức không hề thiếu. Danh sách bầu cử có số dư là biểu hiện của dân chủ nội bộ, tạo cho các đại biểu đại hội và ban chấp hành có điều kiện cân nhắc, lựa chọn, mà không bị gò ép như trong bầu tròn. Bầu cử có số dư thì kết quả kiểm phiếu cho thấy chính xác hơn mức độ tín nhiệm của người trúng cử. Bầu cử có số dư còn có nghĩa là bầu cử có tranh cử, các đại biểu có thể so sánh, cân nhắc chương trình hành động của mỗi người cũng như tiếp tục theo dõi hoạt động thực tế sau này của họ.

Lâu nay bầu xong coi như đại biểu đại hội hết trách nhiệm. Trong suốt nhiệm kỳ 5 năm, những người đã trúng cử không còn chịu sự kiểm tra, giám sát của những đại biểu đã bỏ phiếu cho mình. Điều lệ Đại hội VII có quy định hình thức hội nghị đại biểu giữa nhiệm kỳ, từ đại hội sau thấy hiệu quả thấp, đã bỏ. Nên suy nghĩ có hình thức gì khác không?.